

МИГРАЦИЯТА: СЪВРЕМЕННИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

ТРАНСНАЦИОНАЛНИТЕ МИГРАЦИИ: ЕДИН ПОДХОД ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ

Ален Тариус

От семантична гледна точка съществува голяма разлика между понятията *транснационално* и *интернационално* движение на хора. Интернационалното движение се извършва във връзка с институциите и нормите на съответните нации и предполага процес на културно приобщаване, дори на интеграция, улесняващ пребиваването в приемащата страна или в транзитната страна на по-продължителен престой. Статутът на такива мигранти е да се *установяват* в една или няколко последователни държави. Транснационалното движение, напротив, им позволява да се освободят от прекалено целенасочена връзка с определена нова нация и да запазят възможност за мултиприсъствие, без мултизависимост. Разликата е голяма. В първия случай мигрантът се отваря към местните нрави и обичаи с цел да се ориентира и приобщи към традиционното население; във втория случай той установява по-дистанциращи отношения, съобразно продължителността на преминаването през една или друга обществена или политическа среда и държавна граница.

Такъв е случаят в евро-средиземноморската зона, от десетина години насам, със стотици хиляди транснационални мигранти, главно мароканци и афганистанци, които в процеса на придвижването си се отклоняват от различни задължения, налагани им по силата на държавната политика и трудовото законодателство за наемането на слабо квалифицирана работна ръка, главно сред имигрантите.

ТИПОЛОГИЯ И ОБЩЕСТВЕНИ ФОРМИ НА МИГРАЦИИТЕ

От XIX в. насам концентрацията на средства за производство и капитали в определени зони на европейското пространство доведе до разпространението на миграционна форма от тип „диаспора“ — население от бедни страни беше привлечено да продаде евтино работната си сила в тези зони със силно концентрирана индустрия. Обществената форма, съответстваща на тази икономическа конструкция предполагаше мигрантите, наречени „**имигранти**“, да изградят в тези зони личната и на поколението си съдба, като се подчинят дълготрайно на правилата, по които е проведено закрепостяването на първооснователите на родовете, подлежащи на „интеграция“. По такъв начин това население се превърна в допълващо спрямо жителите на приемащата страна и в зависимост от жизнения път на всяко ново поколение се появи

на сцената на обществените взаимоотношения на различни нива на асоциативния, синдикалния и политическия живот. Тази типология, съответстваща поне по име на миграцията по еврейски маниер, очевидно не притежава нейния символичен заряд, нито дългата ѝ история, далеч по-ранна от разцвета на капитализма. Независимо от това можем от типологична гледна точка да я причислим към един от видовете или вариантите на типа „диаспора“. През съответните епохи тя създаде във Франция „арменски“, „еврейски“, „алжирски“, „италиански“, „полски“ квартали. Тази обществена форма е все още преобладаваща сред мигриращите населения. Тя спада към „интернационалното движение“ на хора.

Втори тип, различен от първия, съществува от векове. Той обединява лица, осъществяващи дейности в областта на движението на стоки и хора извън законните канали, по които протича емиграцията от тип диаспора. Става дума за обществена форма от тъй наречения „криминален“ характер, характерна за търговията с наркотици, оръжия и хора с цел проституция. От изследванията на нашите колеги историци, икономисти и политолози знаем колко мощни, макар и слабо осветени, са възможностите на главатарите на тези групи — богатството им не произлиза от капиталистическата концентрация на средства за производство и хора в определени зони, а от движението и разпространението на забранени стоки с изключително висока принадлежна стойност. Нашите изследвания показват транснационалния характер на движението на тези стоки и продукти. За сметка на това участващите в тази дейност са организирани в мрежи, съставени най-често от местни хора — деца от добри семейства, участващи в трафика на дрога, без да будят подозрение, роми между Испания и Франция, тюркоезични, мюсюлмански и ромски малцинства в България и Македония, селяни от усамотени райони, неподвластни на политически контрол в източната част на Косово или Северна Албания, крайбрежни рибари в Черна гора и Италия, служители по транспорта и каботажното мореплаване от Черно море до Триест — оръжието и веществата се предават от ръка на ръка по веригата на едно сплотено и отдавна уседнало местно население. По време на изследването установихме преобразуването на местните звена на мрежата, добила транснационален характер — образът на „октопод“, под който обикновено се представят криминалните формации и предполага сравнително малочислено централно ръководство, разположено в определена географска точка, и пипала, простиращи се на всички посоки, но здраво свързани помежду си, отстъпва за сметка на мрежи от тип интернет, в които успоредни или напречни връзки съществуват съвместно безконфликтно и неограничено.

И накрая, нашите и други изследвания, извършени на различни континенти, извадиха наяве зараждането на трета обществена форма на миграция, пак на базата на тези общи типове движение на хора. Тя се отнася до трансграничното разгръщане на мигранти търговци на легални продукти за широка употреба, появило се през 80-те години, което добива все по-голяма плътност и мащаби, успоредно с развитието на световната търговия и производството на по-голямата част от благата чрез стратегии на разпространение, предполагащи активно транспортиране на продукти на различни етапи от преработката им. Логиката на разпространението им не се основава единствено на логистичните канали на транспортиране и официалните средства, предвидени в многостранните търговски споразумения, а на принципа „да се разпространява всичко и навсякъде“. Тези стоки носят, между другото, имената на всички големи производители на електроника и рядко са подправени. Благодарение на тези мигранти фирмите производителки намират начин да заобиколят вся-